

Българска народна банка

Указание

**за прилагане на Наредба № 18 на Българската народна банка
за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в
наличнопаричното обращение**

(Утвърдено от управителя на БНБ №РД22-0276/01.02.2012 г.)

1. Предназначение

1.1. Това указание има за цел да осигури правилното прилагане на Наредба № 18 на Българската народна банка за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение, приета с Решение № 119 от 20.X.2005 г. на УС на БНБ, обн., ДВ, бр. 88 от 4.XI.2005 г., изм. и доп., бр. 15 от 16.II.2007 г., изм., бр. 68 от 21.VIII.2007 г., изм. и доп., бр. 93 от 25 XI 2011 г., наричана по-нататък „Наредба № 18”.

2. Възпроизвеждане на български банкноти и монети

2.1. Ред за заявяване

2.1.1. Лице, което желае да възпроизведе българска банкнота или монета, трябва да подаде в Българската народна банка заявление-декларация за възпроизвеждане на българска банкнота или монета по образец, приложение № 1 към чл. 16, ал. 1 от Наредба № 18.

2.1.2. Образецът на заявление-декларацията за възпроизвеждане е достъпен на интернет страницата на Българската народна банка – www.bnb.bg.

2.1.3. Когато подателят по т. 2.1.1. е юридическо лице, заявление-декларацията:

2.1.3.1. се подава от името на юридическото лице;

2.1.3.2. се подписва от лицето, което представлява юридическото лице или от упълномощено от него лице с нотариално заверено пълномощно.

2.1.4. Към заявление-декларацията се прилагат:

2.1.4.1. удостоверение за актуално състояние, издадено не по-рано от 3 (три) месеца от датата на подаване на заявление-декларацията;

2.1.4.2. заверено копие от пълномощното по т. 2.1.3.2.;

2.1.4.3. подробна информация относно:

а) дизайна на крайния продукт, съдържащ обекта на възпроизвеждане;

б) техническите характеристики на копие на банкнотата или монетата – размер, тегло и т. н.;

в) тиража на крайния продукт и срока, в който ще се извърши възпроизвеждането;

г) инструментите, които ще бъдат използвани при възпроизвеждането, мястото на съхранение, начина и срока за унищожаването им;

д) мястото на съхранение, начина и срока за унищожаване на брака от производството на крайния продукт.

2.1.5. Заявление-декларацията за възпроизвеждане заедно с документите и информацията по т. 2.1.4. се подават в Българската народна банка на хартиен носител.

2.1.6. Заявление-декларацията за възпроизвеждане се адресира до Българската народна банка, гр. София 1784, м. „Полигона”, ул. „Михаил Тенев” № 10, управление “Емисионно”, дирекция „Емисионно-касова”.

2.1.7. Лицата, които към датата на влизане в сила на Наредба № 18 са възпроизвели български банкноти и монети и желаят да продължат възпроизвеждането, подават заявление-декларация за възпроизвеждане по общия ред.

2.1.8. Не се изисква подаване на заявление-декларация за възпроизвеждане на българска банкнота или монета, когато Българската народна банка:

2.1.8.1. е организираща пресконференции или други публични мероприятия, на които се представят или показват български банкноти и монети;

2.1.8.2. е възложила изработването или е дала съгласието си за изработване на репортаж или друг материал, предназначен за трети лица, в който се показват български банкноти и монети.

2.1.9. В случаите по т. 2.1.8. трябва да се спазват изискванията за възпроизвеждане на български банкноти и монети по чл. 17 и 18 от Наредба № 18.

2.2. Ред за произнасяне

2.2.1. Подадените заявление-декларации за възпроизвеждане на българска банкнота или монета се разглеждат по реда на подаването им в Българската народна банка.

2.2.2. За изясняване и потвърждаване на декларираните обстоятелства в заявление-декларацията за възпроизвеждане Българската народна банка може да изиска от заявителя допълнителна писмена информация.

2.2.3. В срок до 5 (пет) работни дни от датата на подаване на заявление-декларацията за възпроизвеждане Българската народна банка уведомява писмено лицето по т. 2.1.1. за дадено съгласие или отказ за възпроизвеждане на посочената в заявление-декларацията българска банкнота или монета.

2.2.4. Срокът за произнасяне на Българската народна банка по заявление-декларация за възпроизвеждане спира в деня на изпращане на искането за допълнителна информация по т. 2.2.2. и продължава отново в деня на нейното получаване в Българската народна банка.

2.2.5. Възпроизвеждането на българска банкнота или монета се отказва, когато:

2.2.5.1. заявените технически характеристики не съответстват на изискванията за възпроизвеждане на български банкноти и монети по чл. 17 и 18 от Наредба № 18;

2.2.5.2. представените документи съдържат непълна или невярна информация.

2.2.6. Писменото съгласие на Българската народна банка за възпроизвеждане на българска банкнота или монета дава право на лицето, на което е дадено съгласието, да възпроизведе банкнотата или монетата и да използва копие единствено за обявената в заявление-декларацията цел.

3. Замяна на повредени български банкноти и монети

3.1. Непосредствена замяна

3.1.1. Повредени български банкноти и монети, чиято стойност може да бъде определена в момента на предявяването, трябва да се заменят непосредствено при предявяването им от банките или от доставчиците на услуги, които осъществяват дейности и операции с банкноти и монети от името и за сметка на банка.

3.1.2. Непосредствената замяна на повредени български банкноти и монети се извършва по оценка за стойност, определена от обучени служители при спазване на условията и съотношенията, посочени в чл. 20 от Наредба № 18.

3.1.3. Заменените повредени български банкноти и монети по т. 3.1.2. се предявяват пред Българската народна банка по определен от нея ред.

3.1.4. Задържаните по реда на чл. 19, ал. 3 и 4 от Наредба № 18 банкноти и монети, които не пораждат съмнения за истинност, се поставят в плик от PVC и се опаковат в пакет (плик), който защитава съдържанието му от физически и химически въздействия.

3.1.5. Пакетът (пликът) по т. 3.1.4. се:

3.1.5.1. надписва с текст „предава се на основание чл. 19, ал. 5 от Наредба № 18” и се посочва наименованието на банката или доставчика на услуги;

3.1.5.2. предава посредством пощенска пратка с обратна разписка или по куриер на адрес: Българска народна банка, гр. София 1784, м. „Полигона”, ул. „Михаил Тенев” № 10, управление „Емисионно”, дирекция „Емисионно-касова”.

3.1.6. Задържаните по реда на чл. 20, ал. 3 от Наредба № 18 повредени български банкноти и монети се поставят в плик от PVC и се опаковат в пакет (плик), който защитава съдържанието им от физически и химически въздействия.

3.1.7. Пакетът (пликът) по т. 3.1.6. се:

3.1.7.1. надписва с текст „предава се на основание чл. 20, ал. 4 от Наредба № 18” и се посочва наименованието на банката или доставчика на услуги;

3.1.7.2. предава посредством пощенска пратка с обратна разписка или по куриер на адрес: Българска народна банка, гр. София 1784, м. „Полигона”, ул. „Михаил Тенев” № 10, управление „Емисионно”, дирекция „Емисионно-касова”.

3.2. Отложена замяна

3.2.1. Повредени български банкноти, чиято стойност не може да бъде определена в момента на предявяване, съгласно чл. 21, ал. 2 и ал. 3 от Наредба № 18:

3.2.1.1. се предявяват за отложена замяна пред Българската народна банка лично или от името и за сметка на друго лице;

3.2.1.2. се изпращат в Българската народна банка посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер от името на предявителя.

3.2.2. Предявителят на повредени български банкноти за отложена замяна трябва да попълни заявление-декларация за предявяване на повредени български банкноти за отложена замяна по образец, приложение № 2 към чл. 26, ал. 1, т. 1 от Наредба № 18.

3.2.3. Образецът на заявление-декларацията за отложена замяна и указанията за попълването му е достъпен на интернет страницата на Българската народна банка – www.bnb.bg.

3.2.4. Повредените български банкноти за отложена замяна се опаковат в отделен пакет (плик), защитаващ съдържанието му от допълнителни физически и химически въздействия, и заедно с придружаващите го документи по чл. 26, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от Наредба № 18 се поставя в общ пакет (плик).

3.2.5. Върху общия пакет (плик) по т. 3.2.4. се вписват името на лицето, в чиято полза трябва да постъпи стойността на заменените банкноти, адресът му и датата на предявяване.

3.2.6. Когато пакетът (пликът) по т. 3.2.4. се предявява посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер, пратката се адресира до Българската народна банка, гр. София 1784, м. „Полигона”, ул. „Михаил Тенев” № 10, управление „Емисионно”, дирекция „Емисионно-касова”, Комисия за оценка за стойност на повредени банкноти. Всички пощенски и/или куриерски разходи по предявяване на пратката с повредени български банкноти пред Българската народна банка са за сметка на предявителя.

3.2.7. Когато пакетът (пликът) по т. 3.2.4. се предявява в Българската народна банка от името и за сметка на друго лице, упълномощеното лице представя нотариално заверено изрично пълномощно.

3.2.8. Отложена замяна на повредени български банкноти се извършва по оценка за стойност, определена от Комисията за оценка за стойност на повредени банкноти при спазване на условията и съотношенията, посочени в чл. 20 от Наредба № 18.

3.2.8.1. Комисията за оценка за стойност на повредени банкноти изисква от предявителя на банкнотите да представи декларация за произход на средствата по Закона за мерките срещу изпирането на пари, когато такава се изисква по този закон.

3.2.9. Оценката за стойност при отложена замяна се определя в срок до 30 (тридесет) работни дни от датата на предявяването в Българската народна банка на банкнотите за отложена замяна.

3.2.10. След извършване на оценката екземпляр от протокола, в който е вписана оценката за стойността на банкнотите, се изпраща на техния предявител при поискване.

3.2.11. При отложена замяна на повредени български банкноти, стойността на заменените от Българската народна банка банкноти се намалява с дължимите такси по глава трета, раздел IV „Такси при отложена замяна на повредени български банкноти” от Наредба № 18.

3.2.12. Намалената с дължимите такси стойност на заменените при отложена замяна български банкноти се получава от предявителя по указания от него в заявление-декларацията начин:

3.2.12.1. по посочената от предявителя банкова сметка;

- 3.2.12.2. на каса, определена от БНБ в гр. София;
- 3.2.12.3. на каса, определена от БНБ в гр. София, ако те са предявени по реда на чл.25, т. 2, но предявителят не е посочил изрично начина за получаване на сумата;
- 3.2.12.4. (в сила от 1 юли 2012 г.) чрез пощенски паричен превод, като всички разходи са за сметка на предявителя.

4. Задържане, предаване и извършване на експертна оценка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени

4.1. Задържане и предаване на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени

4.1.1. Банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги трябва да извършват преценка за истинност на всички постъпващи български и чуждестранни банкноти и монети, както и на всички български и чуждестранни банкноти и монети, които възнамеряват да върнат за последваща употреба в наличнопаричното обращение, и да задържат тези, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени.

4.1.2. При задържането по т. 4.1.1. служител от банка, финансова институция, обменно бюро или доставчик на услуги трябва да състави протокол за задържане на банкноти/монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, по образец, приложение № 4 към чл. 34, ал. 2 от Наредба № 18. Протоколът за задържане се съставя в два екземпляра.

4.1.3. Образецът на протокола за задържане е достъпен на интернет страницата на Българската народна банка – www.bnb.bg.

4.1.4. Задържаните български и чуждестранни банкноти/монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, се поставят в плик от PVC и се опаковат в пакет (плик), който защитава съдържанието му от физически и химически въздействия.

4.1.5. Пакетът (пликът) по т. 4.1.4. заедно с протокола за задържане се предават в Българската народна банка в срок от 3 (три) работни дни от датата на задържането на банкнотите/монетите.

4.1.6. Пакетът (пликът) по т. 4.1.4. заедно с протокола за задържане се предават посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер на адрес: Българска народна банка, София 1784, м. „Полигона”, ул. „Михаил Тенев” № 10, управление „Емисионно”, отдел „Национален център за анализ”. Всички пощенски и/или куриерски разходи по предаване на пратката са за сметка на предявителя.

4.1.7. Органите на досъдебното производство и съдилищата предават в отдел „Национален център за анализ” на БНБ неистински или преправени български и чуждестранни банкноти и монети и тези, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени. Предаването става съгласно реда посочен от т. 4.1.4 до т. 4.1.6.

4.1.8. Банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги, при спазване на изискванията на Закона за защита на личните данни, съхраняват данни:

4.1.8.1. позволяващи идентифициране на предявителя на българските и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени – трите имена/наименованието на предявителя, ЕГН, № на лична карта, дата на издаване на личната карта, постоянен адрес, пощенски код, телефон и e-mail;

4.1.8.2. за вида, количеството и отличителните/особените белези на българските и чуждестранни банкноти/монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени;

4.1.8.3. относно желанието на предявителя да получи протокол за техническа експертиза за истинност, изготвен от Българската народна банка;

4.1.8.4. за дата и номер на пратката с банкноти/монети и за организацията, чрез която пратката се предава или доставя в Българската народна банка.

4.2. Извършване на експертна оценка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени

4.2.1. В срок до 20 (двадесет) работни дни от датата на постъпването в Българската народна банка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, Българската народна банка извършва експертна оценка за установяване дали задържаните банкноти и монети са неистински или преправени.

4.2.2. За резултата от експертната оценка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, Българската народна банка изготвя протокол за техническа експертиза за истинност.

4.2.3. При изразено в протокола за задържане желание на предявителя да получи протокол за техническа експертиза за истинност, Българската народна банка предоставя на лицето, задържало българските и чуждестранни банкноти/монети, екземпляр от протокола.

4.3. Предоставяне на данни с резултати от експертна оценка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени

4.3.1. В срок от 3 (три) работни дни от датата на получаване на протокол за техническа експертиза за истинност лицето, задържало българските и чуждестранни банкноти/монети, трябва да уведоми писмено предявителя им за заключението от експертната оценка, а при изразено желание от страна на предявителя му предоставя и копие от протокола.

4.3.2. Неистински и преправени български и чуждестранни банкноти/монети не се връщат и не се възмездяват.

4.3.3. В срок от 10 (десет) работни дни от изготвяне на протокол за техническа експертиза за истинност Българската народна банка възстановява равностойността на истинските български банкноти/монети по сметка, посочена в протокола за задържане (Приложение № 4 към чл. 34, ал. 2 от Наредба № 18) от лицето, задържало банкнотите/монетите, или връща истинските чуждестранни банкноти/монети, като ги опакова в пакет (плик) и ги предава на лицето, задържало банкнотите/монетите.

4.3.4. Пакетът (пликът) по т. 4.3.3. заедно с протокола за техническа експертиза за истинност се предават посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер на лицето, задържало българските и чуждестранни банкноти/монети.

4.3.5. Лицето, задържало българските и чуждестранни банкноти/монети, възстановява равностойността на истинските български банкноти/монети или връща истинските чуждестранни банкноти/монети на предявителя по определен с вътрешните правила по т. 6.1.3. ред.

5. Машини за сортиране и машини за самообслужване

5.1. Използване на машини за сортиране и машини за самообслужване

5.1.1. Банките и доставчиците на услуги трябва да използват машини за сортиране и машини за самообслужване, преминали тестове на производителя и на Българската народна банка за успешно категоризиране на българските банкноти и монети съгласно стандартите за разпознаване и годност, определени от Българската народна банка.

5.1.1.1. Машините за сортиране и машините за самообслужване, които подлежат на тестовете по т. 5.1.1. са определени в приложение № 5 към чл. 45, ал. 2 от Наредба № 18.

5.1.2. Българската народна банка определя процедура за тестване на машините за сортиране и машините за самообслужване с набор от годни и негодни истински български банкноти и монети, както и неистински български банкноти и монети.

5.1.3. В срок до 1 (един) месец от датата на успешно преминал тест с банкнотите и монетите по т. 5.1.2. съгласно стандартите за разпознаване и годност, Българската народна банка публикува на интернет страницата си – www.bnb.bg типа машина за сортиране или машина за самообслужване.

5.1.4. Препоръчително е банките и доставчиците на услуги, преди да закупят машина за сортиране или машина за самообслужване, да проучат дали съответният тип машина е преминал тест на производителя и на Българската народна банка по стандартите за разпознаване и годност.

5.1.5. Българската народна банка сключва стандартни споразумения с производителите или техни оторизирани представители за тестване на машини за сортиране и машини за самообслужване.

5.1.6. Служителите на банките и доставчиците на услуги, работещи с машини за сортиране или машини за самообслужване, трябва да са преминали обучение за работа със съответния тип машина.

5.2. Провеждане на тестове на машини за сортиране и машини за самообслужване

5.2.1. Преди въвеждане в експлоатация на машина за сортиране или машина за самообслужване, банките и доставчиците на услуги подават в Българската народна банка заявление заедно с копие от техническа документация съгласно чл. 48 от Наредба № 18.

5.2.2. Заявлението заедно с копието от техническата документация се адресират до Българската народна банка, София 1784, м. „Полигона”, ул. „Михаил Тенев” № 10, управление „Емисионно”, дирекция „Емисионна политика и контрол”.

5.2.3. Подадените заявления се разглеждат по реда на подаването им в Българската народна банка.

5.2.4. В срок до 10 (десет) работни дни от подаване на заявлението Българската народна банка:

5.2.4.1. уведомява писмено заявителя за техническата възможност на машината да категоризира българските банкноти и монети съгласно стандартите за разпознаване и годност;

5.2.4.2. съгласува с банката или доставчика на услуги дата за провеждане на тест на машината от Българската народна банка.

5.2.5. Когато се установи, че представената по т. 5.2.1. техническа документация е недостатъчна, за да се прецени техническата възможност на машината да категоризира българските банкноти и монети съгласно стандартите за разпознаване и годност, Българската народна банка изисква от заявителя допълнителна писмена информация.

5.2.6. Срокът за произнасяне на Българската народна банка по заявлението спира в деня на изпращане на искането за допълнителна писмена информация и продължава отново в деня на нейното получаване в Българската народна банка.

5.2.7. Когато Българската народна банка е уведомила банката или доставчика на услуги, че заявен по реда на т. 5.2.1. тип машина има техническа възможност да категоризира български банкноти и монети съгласно стандартите за разпознаване и годност, но този тип машина не е публикуван на интернет страницата на Българската народна банка – www.bnb.bg, банката или доставчикът на услуги трябва да уведомят производителя за предприемане на действия за тестване на машината съгласно чл. 46, ал. 1 от Наредба № 18.

5.2.8. Българската народна банка издава протокол за резултатите от проведен по реда на чл. 49, ал. 1, т. 2 или 3 от Наредба № 18 тест за категоризиране на българските банкноти и монети съгласно стандартите за разпознаване и годност.

5.2.9. Към 1 януари 2007 г. в съответствие с параграф 2 от преходните и заключителни разпоредби на Наредба № 18 банките и доставчиците на услуги следва да

са приложили изискванията за провеждане на тестове за използваните от тях машини за сортиране или машини за самообслужване.

5.2.10. Във връзка със задължението на банките и доставчиците на услуги по чл. 47, ал. 1 от Наредба № 18 в споразуменията между тях и производителите на машините за сортиране или машините за самообслужване и/или техните дистрибутори трябва да се включи клауза за актуализиране на хардуер и/или софтуер на машините.

5.2.11. След всяка актуализация на хардуер и/или софтуер на машина за сортиране или машина за самообслужване банката или доставчикът на услуги писмено уведомява Българската народна банка за предприемане на действия по реда чл. 47, ал. 2 от Наредба № 18.

6. Наблюдение и контрол

6.1. Към датата на влизане в сила на Наредба № 18 банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги трябва да приемат вътрешни правила или други актове, регламентиращи задълженията и отговорностите съгласно изискванията на наредбата, относно:

6.1.1. преценката за истинност на всички постъпващи български и чуждестранни банкноти и монети, както и на всички български и чуждестранни банкноти и монети, които възнамеряват да върнат за последваща употреба в наличнопаричното обращение и предаването в Българската народна банка на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени;

6.1.2. реда и начина за уведомяване на предявителя на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени, за заключението от експертната оценка на Българската народна банка;

6.1.3. реда и начина на възстановяване равностойността на истинските български банкноти/монети или връщане на истинските чуждестранни банкноти/монети;

6.1.4. реда и начина за съхраняване на данни, позволяващи идентифициране на предявителя на български и чуждестранни банкноти и монети, които пораждат съмнения, че са неистински или преправени;

6.1.5. отделянето на негодни за последваща употреба в наличнопаричното обращение български банкноти и монети;

6.1.6. изплащането на клиенти на истински и годни за последваща употреба в наличнопаричното обращение български банкноти и монети, в т. ч. и чрез терминални устройства АТМ и машини за самообслужване;

6.1.7. замяната на повредени български банкноти и монети.

6.2. В едномесечен срок от влизането в сила на Наредба № 18 банките и доставчиците на услуги трябва да предоставят в управление „Емисионно” на Българската народна банка:

6.2.1. заверени копия от вътрешни правила, инструкции и други актове, приети в изпълнение на чл. 13 от Наредба № 18 и указанията на Българската народна банка;

6.2.2. информация за действащи споразумения с доставчици на услуги, която да съдържа:

6.2.2.1. наименование на доставчика на услуги;

6.2.2.2. седалище и адрес на управление на доставчика на услуги;

6.2.2.3. дейности и операции с банкноти и монети, които банката е предоставила на доставчика на услуги да извършва от нейно име;

6.2.2.4. адреси на местата, където доставчикът на услуги извършва дейности и операции с банкноти и монети от името на банката;

6.3. В срок до 5 (пет) работни дни от приемане на изменения и допълнения на документите по т. 6.2.1. банките и доставчиците на услуги предоставят в управление „Емисионно” на Българската народна банка заверени копия от тях.

6.4. В срок до 5 (пет) работни дни след сключване или изменение на споразумение за предоставяне на дейности и операции с банкноти и монети на доставчик на услуги банките предоставят в управление „Емисионно” на Българската народна банка информацията по т. 6.2.2., както и информация за прекратяване на действащо споразумение.

6.5. При поискване финансовите институции и обменните бюра предоставят на Българската народна банка заверено копие от вътрешните правила, приети в изпълнение на чл. 13 от Наредба № 18 и указанията на Българската народна банка.

6.6. Банките и доставчиците на услуги поддържат актуален списък на служителите си, които са оправомощени да извършват преценка за истинност на българските и чуждестранни банкноти и монети и отделяне на негодните за последваща употреба в наличнопаричното обращение български банкноти и монети.

6.7. Финансовите институции и обменните бюра поддържат актуален списък на служителите си, които са оправомощени да извършват преценка за истинност на българските и чуждестранни банкноти и монети.

6.8. Българската народна банка извършва на място в банките, финансовите институции, обменните бюра и при доставчиците на услуги системни проверки на организацията на управление на машините за сортиране и машините за самообслужване, на процедурите и операциите по установяване на неистински български и чуждестранни банкноти и монети и тяхното предаване в Българската народна банка, процедурите за обработка и отделяне на негодните български банкноти и монети, както и възможността за проследяване на трансакциите от операции с банкноти и монети.

6.9. Българската народна банка извършва на място в банките и при доставчиците на услуги системни проверки относно сортирането на български банкноти и монети в съответствие със стандартите за разпознаване и годност.

6.10. Банките и доставчиците на услуги предоставят на БНБ информация за вида на използваното от тях средство против кражба на банкноти (мастила/тонери),

като предоставят мостра от същото (50 гр. от съответното мастило/тонер), придружена с информационен лист за безопасност (Safety data sheet).

6.10.1. Мострата по т. 6.10, заедно с информационен лист за безопасност (Safety data sheet), се предоставят посредством пощенска пратка с обратна разписка или пратка по куриер на адрес: Българска народна банка, гр. София 1784, м. „Полигона“, ул. „Михаил Тенев“ № 10, управление „Емисионно“, отдел „Национален център за анализ“. Всички пощенски и/или куриерски разходи по предаване на пратката са за сметка на предявителя.

7. Допълнителни разпоредби

7.1. В съответствие с чл. 6 и във връзка с параграф 2 от преходните и заключителни разпоредби от Наредба № 18 банките и доставчиците на услуги трябва да зареждат терминалните устройства АТМ и другите типове машини за самообслужване само с български банкноти/монети, които са:

7.1.1. категоризирани като истински и годни посредством машини за сортиране, отговарящи на изискванията на Наредба № 18;

7.1.2. изтеглени директно от Българската народна банка.

7.2. Банките и доставчиците на услуги трябва да отделят негодните за налично-паричното обращение български банкноти и монети от годните, като не ги използват за плащания на клиенти и за зареждане на терминални устройства АТМ и машини за самообслужване.

7.3. Отделените от банките и доставчиците на услуги негодни за налично-паричното обращение български банкноти и монети се предявяват пред Българската народна банка по определен от нея ред.

7.4. Банките и доставчиците на услуги организират обучение на своите служители, извършващи преценка за истинност на български и чуждестранни банкноти и монети и отделяне на негодни за последваща употреба в наличнопаричното обращение български банкноти и монети.

7.5. Финансовите институции и обменните бюра организират обучение на своите служители, извършващи преценка за истинност на български и чуждестранни банкноти и монети.

7.6. Обучените служители на банките, финансовите институции, обменните бюра и доставчиците на услуги, трябва да имат:

а) познания за различните защитни елементи на българските банкноти и монети, посочени в стандарта за разпознаване, както и познания за различните защитни елементи на чуждестранните банкноти и монети, съгласно информацията, която съответният емитент е направил публична;

б) познания за определените в стандарта за годност изисквания за отделяне на негодни за последваща употреба в наличнопаричното обращение български банкноти и монети от годните.

8. Преходни и заключителни разпоредби

8.1. Това указание се издава на основание параграф 6 от преходните и заключителни разпоредби от Наредба № 18 за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в налично-паричното обращение.

8.2. Това указание, както и измененията в него, се утвърждават от управителя на Българската народна банка.

8.3. Българската народна банка обявява публично измененията в това указание.

8.4. Към датата на влизане в сила на Наредба № 18 Българската народна банка публикува на интернет страницата си – www.bnb.bg образци на приложенията от наредбата.

8.5. Това указание, отменя Указание за прилагане на Наредба №18 на Българската народна банка за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в налично-паричното обращение, утвърдено с РД22-0285/16.02.2006 г. и изм. със Заповеди РД 22-1817/28.08.07 г., РД 22-0623/17.03.2010 г. и РД 22-1931/31.08.2010 г.